

Avoimen lähdekoodin ohjelmistot - sisäisen käytön juridiset kysymykset

Verso Open Source Business Programme 2007

Johannes Frände

6.2.2007

Juridinen koulutus

- Avoimen lähdekoodin sisäinen käyttö (6.2.)
- Avoin lähdekoodi oman tuote- ja palvelutarjonnan alustana (13.3.)
- Avoin lähdekoodi ja kansainvälinen liiketoiminta (22.8.)
- Rahoituksen oikeudelliset kysymykset (19.9.)
- Avoimen lähdekoodin ohjelmistot – käytännön näkökulmia (Openmind 2007)

Aiheita tänään

- Avoimen lähdekoodin lisenssit
- Avoimen lähdekoodin sisäinen käyttö
- Sisäisen käytön juridiset riskit
- Sisäinen käyttö v. jakelu
- Loppukommentit

Avoimen lähdekoodin lisenssit

- Avoimen lähdekoodin taustalla erilaisia filosofioita
  - Free Software v. Open Source Software (= FLOSS)
  - “Free as in speech” v. paras tuote nopeimmin ja avoimesti
  - Juridisesta näkökulmasta ei suuria eroja
- Avoimen lähdekoodin lisenssit voidaan jakaa kolmeen ryhmään
  - Akateemiset “lupalaput”
    - BSD, MIT (X11) ja näiden johdannaiset
  - GPL -tyyliset lisenssit
    - GPL ja vastaavat projektikohtaiset muutokset, kuten Affero GPL
  - Yritysten avoimen lähdekoodin softasopimukset
    - MPL, NOKOS, IBM Public License, jne.
- Kirjava joukko semi-avointa lähdekoodia ynnä muita kaupallisten softatalojen järjestelmiä
  - Microsoft Shared Source
  - Sun Community Source Licensing

Avoimen lähdekoodin lisenssit...

- Akateemiset lisenssit (BSD, MIT(X11), jne.)
  - Alun perin syntyneet yliopistomaailmassa
  - Eivät aseta mitään velvoitteita käyttäjälle tai ainoastaan erittäin lieviä velvoitteita (nk. lupalaput)
- GPL -tyyliset lisenssit (GPL, AGPL, jne.)
  - Free Software Foundation, Richard Stallman & Eben Moglen
  - Velvollisuus jaella lähdekoodia ohjelman mukana
  - Muokkaukset lisensioitava saman lisenssin alla (vastavuoroisuusvaatimus), myös yhdistetyt ohjelmat jaeltava lisenssin alla (nk. virus-vaikutus)
  - GPL suosituin avoimen lähdekoodin lisenssi (mm. Linuxin lisenssi)
- Yritysten softasopimukset (MPL, NOKOS, jne.)
  - Yritysten laatimia sopimuksia omien ohjelmien jakelua varten
  - Oikeita sopimuksia: juristien laatimat, yksityiskohtaiset ehdot, tavalliset sopimusoikeudelliset pykälät mukana
  - Vastavuoroisuusvaatimus, velvollisuus jakaa lähdekoodia ohjelman mukana, rajoitettu tai ei ollenkaan virus-vaikutusta

Avoimen lähdekoodin käyttö

- Avoimen lähdekoodin ohjelmistoja voidaan käyttää mm.
  - i. osana omia tuotteita
  - ii. sisäisesti omassa liiketoiminnassa**
  - iii. tutkimuskäytössä
- Sisäinen käyttö voi olla monenlaista, mm. käyttö työpöydillä, verkkopalvelimissa, tuotannossa, jne.
  - Käyttö yrityksen **tuotetarjonnassa** ei sisäistä käyttöä
- Ketkä käyttävät avointa lähdekoodia sisäisesti?
  - Suuri osa Suomen pk-yrityksistä käyttää avoimen lähdekoodin ohjelmistoja sisäisesti
  - Moni yritys on rakentanut merkittävän osan liiketoimintaansa avoimen lähdekoodin sisäisen käytön varaan
    - Esim. Amazon, Weta Digital, jne.

Lisenssiehdot ja sisäinen käyttö

- Avoimen lähdekoodin lisenssiehdot sallivat yleisesti ohjelmistojen sisäisen käytön
- Akateemiset "lupalaput" antavat rajoittamattoman luvan mm. sisäiseen käyttöön
- GPL ei rajoita ohjelman ajamista
  - *"The act of **running** the Program is not restricted..."*
  - Ohjelman voi vapaasti ajaa sisäisesti ilman sitoutumista GPL:än ehtoihin
- GPL -lisensoidun ohjelman muokkaaminen vaatii kuitenkin GPL:än ehtojen hyväksymisen
  - *"by **modifying** or distributing the Program (or any work based on the Program), you indicate your acceptance of this License..."*
  - Muokkaamalla ohjelmaa sitoudut GPL:än ehtoihin

Lisenssiehdot ja sisäinen käyttö...

- GPL ei kuitenkaan aseta rajoituksia koskien ohjelman muokkausta ja sisäistä käyttöä
  - Vasta ohjelman **jakelu** ("distribution") laukaisee GPL:än velvollisuudet
  - Voit vapaasti ajaa, muokata ja käyttää GPL -lisensoitua ohjelmaa sisäisesti
- Tavallisesti myös Open Source softasopimukset sallivat sisäisen käytön, esim. MPL ja NOKOS
- Poikkeukset: kaupallisen käytön kieltävät lisenssit
  - Esim. University of Utah Public License, Sun Solaris Source Code License 1.1, Jahia Community Source License, jne.
  - Ohjelmaa ei voi käyttää sisäisesti liiketoiminnassa
  - Tällaiset lisenssit kuitenkin harvinaisia

Sisäisen käytön juridiset riskit

- Usein ajatellaan, että avoimen lähdekoodin ohjelmiin liittyy juridisia riskejä joita ei ole yksinoikeusohjelmissa ("proprietary software")
  - Ei warrantia
  - Ei IPR indemnityä
  - Ei vahingonkorvausoikeutta
- Yksinoikeusohjelmien lisenssiehdot vaihtelevat kuitenkin huomattavasti
  - Riippuen osapuolten neuvotteluvoimasta, indemnityt, warrantit ja vahingonkorvausoikeudet voivat olla hyvin erilaisia
- Onko avoimen lähdekoodin ohjelmistojen käyttö sisäisesti "vaarallista"?

Juridiset riskit – Warranty

- Warranty = takuu ohjelman toimivuudesta
- Useimmiten, avoimen lähdekoodin ohjelmat toimitetaan “as is” ilman takuita ohjelman toimivuudesta
  - *“Open source vendors are **not able to provide industry standard warranties and indemnities** for their products, since these products have been developed largely by independent parties over whom open source vendors exercise no control or supervision.”* (Lähde: Red Hat SEC S-1 filing)
  - *“BECAUSE THIS PROGRAM IS LICENSED FREE OF CHARGE, THERE IS **NO WARRANTY** FOR THE PROGRAM... THE COPYRIGHT HOLDERS AND/OR OTHER PARTIES PROVIDE THE PROGRAM **“AS IS” WITHOUT WARRANTY OF ANY KIND...**”* (GPL 11 §)

Juridiset riskit – Warranty...

- Jos avoimen lähdekoodin ohjelma ei toimi, ohjelman toimittaja ei lähtökohtaisesti vastuussa
  - Olet omien neuvojesi varassa (*"nobody to sue"*)
- On kuitenkin myytti, että yksinoikeusohjelmat antaisivat kattavan warrantyn
  - Shrink wrap -yksinoikeusohjelmien lisenssiehdot sisältävät usein ainoastaan suppean warrantyn
    - *"Microsoft warrants, that the product will **perform substantially in accordance with the accompanying materials** for a period of **ninety days** from the date of receipt."* (Windows XP Professional EULA 11 §)
  - Yksinoikeusohjelmien lisenssiehdot vaihtelevat kuitenkin huomattavasti, tilaustyönä tehdyt yksinoikeusohjelmat sisältävät tavallisesti kattavammat warrantyt
- Ero warranty -ehdoissa avoimen lähdekoodin ohjelmien ja yksinoikeusohjelmien välillä näin ollen pieni

Juridiset riskit – IPR indemnity

- IPR indemnity = Jos ohjelma loukkaa kolmannen IPR-oikeuksia, ohjelman toimittaja vastaa loukkauksesta aiheutuneista kuluista ja vahingosta
  - Vahingonkorvaukset, oikeudenkäyntikulut, jne.
- Avoimen lähdekoodin lisenssit eivät anna käyttäjille indemnityä kolmansien IPR-oikeuksien loukkauksia vastaan
  - “*Open source vendors are **not able to provide industry standard warranties and indemnities***” (Lähde: Red Hat SEC S-1 filing)

Juridiset riskit – IPR indemnity...

- Jos avoimen lähdekoodin ohjelma loukkaa kolmannen patenttia tai tekijänoikeutta, käyttäjä on itse vastuussa loukkauksesta
  - Avoimen lähdekoodin ohjelman käyttö lopetettava
  - Kohtuullinen käyttökorvaus tai täysi korvaus oikeudenhaltijalle
  - Rikosoikeudelliset seuraamukset
- Yksinoikeusohjelmien IPR indemnityt kuitenkin rajoittuneita
  - Shrink wrap -ohjelmilla usein ei IPR indemnityä
    - *"THERE IS NO WARRANTY OR CONDITION OF TITLE, QUIET ENJOYMENT, QUIET POSSESSION, CORRESPONDENCE TO DESCRIPTION OR **NON-INFRINGEMENT** WITH REGARD TO THE PRODUCT."* (Windows XP Professional EULA 12 §)
  - Tilaustyönä tehdyt yksinoikeusohjelmat sisältävät usein indemnityn riippuen osapuolten neuvotteluvoimasta
- Ero IPR indemnity -ehdoissa avoimen lähdekoodin ohjelmien ja yksinoikeusohjelmien välillä näin ollen pieni

Juridiset riskit – Vahingonkorvaus

- Ohjelman sisäinen käyttö voi joissain tilanteissa johtaa vahinkoon
  - Esim. häiriöt tuotannossa, vahinkoja tietokoneille ja muille ohjelmille, tietojen menetys, jne.
- Avoimen lähdekoodin lisenssit eivät ota mitään vastuuta ohjelman mahdollisesti aiheuttamasta vahingosta
  - ***“IN NO EVENT UNLESS REQUIRED BY APPLICABLE LAW OR AGREED TO IN WRITING WILL ANY COPYRIGHT HOLDER, OR ANY OTHER PARTY WHO MAY MODIFY AND/OR REDISTRIBUTE THE PROGRAM AS PERMITTED ABOVE, BE LIABLE TO YOU FOR DAMAGES...”*** (GPL 12 §)
- Jos avoimen lähdekoodin ohjelma aiheuttaa vahinkoja, olet itse vastuussa näistä

Juridiset riskit – Vahingonkorvaus...

- Yksinoikeusohjelmien lisenssiehdot rajoittavat kuitenkin myös vahingonkorvausoikeutta
  - Esim. shrink wrap -lisenssiehdot rajoittavat vahingonkorvausoikeuden usein ohjelman hintaan
    - *"Microsoft's and its suppliers' **entire liability** and your exclusive remedy shall be, at Microsoft's option from time to time exercised subject to applicable law, **(a) return of the price paid** (if any) for the Product, or **(b) repair or replacement of the Product**, that does not meet this Limited Warranty..."* (Windows XP Professional EULA 11 §)
  - Tilaustyönä tehdyt yksinoikeusohjelmat voivat sisältää laajemmat vahingonkorvauskohdat ja sopimussakot
- Ero vahingonkorvausehdoissa avoimen lähdekoodin ohjelmien ja yksinoikeusohjelmien välillä näin ollen pieni

Juridiset riskit – Yhteenveto

- Avoimen lähdekoodin lisenssit eivät myönnä warrantia, IPR indemnityä tai vahingonkorvausoikeutta, mutta ...
- ... yksinoikeusohjelmien lisenssit myöntävät ainoastaan hyvin rajoitetut oikeudet, jos ollenkaan
  - Etenkin shrink wrap -ohjelmistolisenssit erittäin rajoittuneita
  - Käytännön erot warrantia, IPR indemnity ja vahingonkorvausoikeus sopimuskohdissa erittäin pienet
- On myös muistettava, että useimmiten yritykset ovat lähinnä kiinnostuneita siitä, että ohjelma toimii, eikä siitä, ketä voidaan haastaa oikeuteen jos on ongelmia
  - Toimiva ylläpito ja virheidenkorjaus usein tärkeämpää

Sisäinen käyttö v. jakelu

- Milloin kyse ei ole enää sisäisestä käytöstä vaan jakelusta?
- Avoimen lähdekoodin lisenssiehdot laukeavat kun ohjelmaa jaetaan eteenpäin
  - Jakelu voi johtaa ei-haluttuihin velvollisuuksiin, esim. velvollisuus antaa muokatun ohjelman lähdekoodi sekä lisensoida muokattu ohjelma avoimen lähdekoodin lisenssin alla
- **Kauhuskenaario:** Yritys on muokannut GPL-lisensoitua ohjelmaa sisäistä käyttöään varten. Muokattu ohjelma on arvokas eikä sen haluta päätyvän kilpailijoille. Ohjelman käytön katsotaan kuitenkin täyttävän jakelun tunnusmerkit → GPL:n jakelua koskevat velvollisuudet laukeavat...

Sisäinen käyttö v. jakelu...

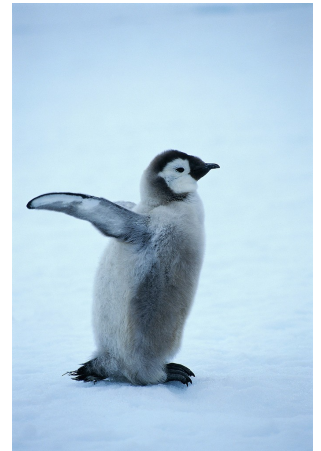
- Nyrkkisääntö: niin kauan kuin ohjelman lähde- tai binäärikoodi ei anetta kolmannen haltuun, kyse sisäisestä käytöstä
- Sisäinen käyttö voi olla hyvin monenlaista, mm. käyttö työpöydillä ja tuotannossa
  - OpenOffice.org käyttö työpöydillä
  - Muokatun Linux-käyttöjärjestelmän käyttö tehtaan lattialla
  - Kehitystyökalujen käyttö ohjelmistokehityksessä
- Verkkosovellusten käyttö myös sisäistä käyttöä
  - Avoimen lähdekoodin ohjelmiston käyttö verkon yli tarjotun palvelun tuotannossa sisäistä käyttöä
  - Sovellusvuokraus katsottaisiin luultavasti myös sisäiseksi käytöksi

Sisäinen käyttö v. jakelu...

- Yhteistyökumppaneiden ja partnereiden käyttö?
  - Jos yhteistyökumppanit saavat ainoastaan käyttää ohjelmaa on-site ei vielä kyse jakelusta
  - Jos ohjelma annetaan **off-site käyttöön** kyse on luultavasti **jakelusta**
- Akateemiset "lupalaput" eivät ongelma koska jakelu asettaa ainoastaan erittäin harvoja velvollisuuksia
- GPL ei sisällä julkaisuvelvoitetta, jos ohjelma jaellaan yhteistyökumppanille, tämä ei tarkoita, että ohjelmaa pitäisi jakaa myös yleisesti (esim. laittaa jakeluun Internetissä)
  - Yhteistyökumppanilla on kuitenkin oikeus saada lähdekoodi sekä jaella ohjelmaa eteenpäin, tätä ei voi sopimusoikeudellisesti estää (esim. NDA ei mahdollinen)
  - Sopimussuhteessa kuitenkin aina tiettyjä vaikutusmahdollisuuksia
- Tytäryrityksen suhteen ei ongelmaa, määräysvallan perusteella eteenpäin jakaminen voidaan estää

Yhteenveto

- Avoimen lähdekoodin ohjelmien sisäinen käyttö pitkälti ongelmaton
  - Avoimen lähdekoodin lisenssit eivät useimmiten aseta rajoituksia sisäiselle käytölle
- Juridiset riskit liittyen avoimen lähdekoodin ohjelmien sisäiseen käyttöön useimmiten eivät suurempia kuin yksinoikeusohjelmissa
- Sisäinen käyttö v. jakelu tärkeä rajanveto

Kiitos!

Johannes Frände
Technology, Media and Communications
Roschier Asianajotoimisto Oy

Puh. 020 506 6507
Faksi 020 506 6100
johannes.frande@roschier.com

Keskuskatu 7 A
00100 Helsinki